

ΠΑΝΔΩΡΑ.

1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ, 1870.

ΤΟΜΟΣ ΚΑ΄.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 493

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΑΙ

ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΕΝ ΔΙΑΦΟΡΟΙΣ ΓΛΩΣΣΑΙΣ ΟΝΟΜΑΣΙΩΝ
ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ¹⁾.

Γ΄.

ις'. Πολλὰ μέχρι τοῦδε εἶπωμεν τὰ περὶ ἀνθρώπου ἐν ταῖς ἄλλαις γλώσσαις περὶ δὲ τῶν κατὰ τὴν ἑλληνικὴν, περὶ ἧς ὁ κύριος σκοπὸς τοῦ θέματος τούτου οὐδὲν ἐθίξαμεν εἰσέτι. Πόθεν τὸ ἀνθρώπος; Πόθεν ὁ ἀνὴρ;

Θέλουσιν ἅπαντες οἱ τῆς συγκριτικῆς ἐτυμολογίας καθηγηταὶ ὅτι τὸ ἀνὴρ εἶναι σύμφυτον, ἐπιθέσει τοῦ α, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς, τοῖς ὁμοιοσημάντοις σανσκρ. παρ, ζενδ. παρο, ἀλβαν. gnëri κλ. παρατηροῦντες ὅτι ταῦτα σημαίνουσι τὸν κύριον τὸν ἰσχυρὸν, κατὰ τὸ τῆς σαβινικῆς λέξεως, παρο ἅπαντωμένης παρὰ τῷ Αὐλῷ Γελλίῳ ὡς φερούσης τὴν αὐτὴν σημασίαν. Παραδέχομαι τοῦτο καθόσον ἀφορᾷ τὰ τῶν γλωσσῶν ἐκείνων, ἀλλὰ καθόσον τὰ τῆς ἑλληνικῆς ἔχω τὰς ἐπομένας ἀντιρρήσεις ²⁾.

¹⁾ Ὅρα τὰ περαιτέρω ταύτης τῆς ἐπιγραφῆς ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς παρούσης διατριβῆς καὶ τὴν ἐκεῖ σημείωσιν ἐν Πανδώρα, φύλλαδ. 472, ἥτοι τὸ τῆς 15 Νοεμβρ. 1869. — Ἡ ἔκδοσις τοῦ παρόντος μέρους ἡργοπόρησε μέχρι τοῦδε ἕνεκεν ἀπουσίας τοῦ συγγραφέως. Σ. τοῦ Ε.

²⁾ Καὶ ἐν τῷ Ἀσσυριακῷ Κουσιτικῷ ἰδιώματι παρ ὁ ἀνὴρ ὡς ἅπαντῶ ἐν τῇ Edimbourg Review (1867 Januar p. 110),

Τὸ ρ ἐν τῇ λέξει ἀνὴρ εἶναι ἄρα ὀργανικὸν ἢ τελικόν; Ἐὰν τὸ πρῶτον, καλῶς ἔχουσι τὰ περὶ τῆς τοιαύτης προτεινόμενα συγγενείας· ἀλλ' ἐὰν τὸ δεύτερον, ὅπερ καὶ ὀρθότερον, ὡς ἀνταλλασσομένου τοῦ ρ τῷ σ, κατὰ τὰ δότης καὶ δοτὴρ, πρήστης καὶ πρηστὴρ, ζώστης καὶ ζωστὴρ, μάρτυς καὶ μάρτυρ καὶ ἄλλα πάμπολλα τῶν τοιούτων, τότε εὐρίσκω συνεπῶς τῷ ἐμῷ συστήματι, ὅτι τὸ ἀνὴρ, ἐπὶ δὲ τὸ δωρ. ἀνάρ, ἰσοδυναμεῖ τοῖς ἄνας καὶ ἀναξ (κατὰ τὸ Αἶας καὶ Αἶαξ) ὁ κύριος ὁ βασιλεὺς.

ις'. Εἶδομεν ἐν τῷ κεφ. Ζ' ἐλοκλήρω τὴν πληθὴν τῶν λέξεων ἀφ' ὧν ἀφηρέθη σύμφωνόν τι, οὐ ἡ ἀπουσία ἐχαρακτηρίζετο ἀρχαϊκῶς μὲν διὰ τοῦ καλουμένου διγάμματος F, μεταγενεστέρως δὲ διὰ τῆς δασείας, εἴτε καὶ μηδόλως. Ἀπρόσφορον νὰ ἐκτανθῶ περὶ τῶν τοιούτων ἐνθάδε παρεισάγων κεφαλαιὸν ἐν κεφαλαίῳ· ἀλλὰ καθόσον ἀφορᾷ τὰς δύο ἤδη ρηθείσας λέξεις ἀναξ καὶ ἀνὴρ, εὐρίσκομεν τοὺς γραμματικούς λέγοντας ὅτι ἀρχαϊκῶς προσηρτάτο ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτῶν τὸ δίγαμμα, πραγματικῶς δὲ τοιοῦτον τι ἀπαντῶμεν καὶ τανῦν ἐν διαφόροις τῶν ἐπιγραφῶν. Τί οὖν σημαίνει τοῦτο τὸ F; Ποῖον σύμφωνον ἀντεκαθίστα;

ἀλλ' ὁ συγγραφεὺς τοῦ ἄρθρου μέμνεται ὡς παιδαριώδη τὴν γνώμην τῆς ὁμοφίας, τῶν παρ καὶ ἀνὴρ ὡς θέλουσιν οἱ ἄλλοι καὶ τοὶ ἐκ τῶν δοκιμωτάτων, οὗς αὐτὸς ἐκεῖ ἀναφέρει συγγραφῆς.

ὥς ἐκ τῶν ἤδη ρηθέντων ἐν τοῖς § 1—1γ' λογιζομαι ὅτι ἀναμφιβόλως τὸ μ. Τοιοῦτο τι βλέπομεν καὶ ἐν πολλοῖς ἄλλοις· οἷον ἐν τοῖς ὀχλεὺς καὶ μοχλεὺς, ὠσχος καὶ μόσχος, ἄλευρον καὶ μάλευρον καὶ ὡς πρὸς τὰ λατινικὰ ἀλθαίκα malva, arumna μέριμνα κτλ. περὶ δὲ τῶν πολλῶν ἄλλων ἐπιθι· τὰ ἐν τῷ ρηθέντι κεφ. Ζ' ἀφθόνως συγκαταλεγόμενα. Ἐκ τούτων οὖν τεκμαίρομαι ὅτι τὸ ἀραξ εἶναι αὐτόχρημα μάραξ καὶ τὸ ἀνήρ ὡσαύτως μάρης. Τοῦτο καθιερύμενον ἀπὸ τῆς ἐλληνικῆς καταλήξεως τοῦ ης καταντᾷ εἰς τὸ παρὰ παμπόλλοις, ὡς εἰδείξαμεν τῶν γλωσσῶν λεγόμενον man δηλ. man ὁ ἄνθρωπος (§ θ'). Ἐκ ταύτης τῆς ἀποβολῆς τοῦ μ εἰκάζομαι προσέτι ὅτι ἀπὸ τῆς αὐτῆς πηγῆς προέρχεται καὶ τὸ ευροχαλδαϊκὸν κύριον ὄνομα Ἐρώς ἢ Ἐρώχ οὗ ἡ σημασία ἄνθρωπος, ὡς ἀπαντῶμεν παρὰ Φίλωνι ἐν τῷ περὶ Ἀβραάμ (§ 2) καὶ Εὐσεβίῳ ἐν τῇ αὐτοῦ Προπαρασκευῇ (Ζ § 8).

ιθ'. Ἀπὸ τοῦ ἀνήρ ἀνδρός καὶ τοῦ ὦψ ὠπός ἔχομεν ἀνδρωπός (κατὰ τὸ χαρωπὸς σκυθρωπός κλ.) καὶ δι' ἀναδιβάσεως τοῦ τόνου ἀνδρωπος, πρὸς δ' εὐφωνίαν ἀνθρωπος. Ὅμοιον τι συμβαίνει καὶ ἐπὶ τοῦ ἐν ταῖς γοτθόγερμανικαῖς γλώσσαις man, ὅπερ κατὰ τὸ νῦν γερμαν. λέγεται καὶ mensch, πάλαι ἄνω γερμ. menisk, γοτθ. manisk, ὁ ἄνθρωπος, ἴσα τῷ ἀνδρὶ εἰκότος, εἴτε καὶ ὡς παρ' Ὀμηρῷ, καταλληλότερον τῇ ἐκθέσει ἡμῶν, εἰσκόως. Ἀναλόγως τούτοις καὶ τὸ ἀγγλ. ἐπίρρημα man-ish ἀνδρικοῦς.

Παρόμοιον τι βλέπω καὶ ἐπὶ τῆς γυναικός ἧς ἢ κατὰλληλος ὀνομαστικὴ οὐχὶ τὸ γυνή (οὗ ἢ γυνική γυνῆς) ἀλλὰ τὸ γύναιξ (κατὰ τὸ αἶξ αἰγός) ἢ ὡς δπμοτ. λέγομεν ἢ γυν-αῖκα τῆς γυν-αῖκας, σανσκριτ. jani-ca, θ εἰσὶ ἢ τῇ γυνῇ εἰκοῦα. Οὕτως καὶ παρ' Ὀμήρῳ παρθενική ἢ ἀπλῶς παρθένης. Ἀνάλογόν τι παρατηρῶ καὶ ἐπὶ τοῦ λατιν. femi-na ἢ γυνή οὗ τὸ πρωτότυπον βεβαίως fema ὅθεν καὶ τὸ γαλ. femme· οὕτως καὶ γαλλ. ποιητικῶς les humaines ἀντὶ τοῦ les hommes.

ιβ'. Ὁμοία ὑποθέτω καὶ περὶ τοῦ μέρου· μέρος ὁ ἄνθρωπος, ὅτι ἀπὸ τοῦ μαρ ἢ μερ ρίζικου τοῦ σημαίνοντος τὸ ἄρρην τὸ ἰσχυρὸν, ὡς εἰδείξαμεν ἐν τῷ § ζ', καὶ τοῦ ὦψ ὠπος, ὅπερ ταυτόν τῷ ὦψ ὠπος ὡς ὁράται ἐν τοῖς ὄψις καὶ πρόσ-ωπον. Γνωρίζω ὅτι πολλὰ ἄλλα ἐρρέθησαν περὶ τῶν λέξεων τούτων ἀνθρωπος καὶ μέρος, ἀλλὰ χάριν συντομίας παραλείπω αὐτά· οἱ δὲ περὶ τὰ τοιαῦτα ἐντριβεῖς περὶ τοῦ ὀρθωτέρου κρινέτωσαν.

Παραπλήσια ἡδυνάμην λέγειν καὶ περὶ τοῦ βροτός, ὅτι ἴσως κατὰ τὰ ἐν τοῖς § α' καὶ δ', ἀπὸ τοῦ vīg βροτός (ὁμοίως τοῖς τόκος τοκετός, βίος βιοτός βίος κτλ.) καὶ κατὰ συγκοπὴν βροτός ὁ ἰσχυρός ὁ ἀνδρείος, οὗ ἀντίθετον τὸ δημοτ. λεγόμενον

γυναικατός ὁ θαλυδρίας· (ταῦτα δὲ μάλιστα καθύστερον ἔχομεν καὶ βρότος τὸ αἷμα ὅπερ ἰσχύς καὶ δύναμις vis vītis τοῦ ἀνθρώπου), ἀλλὰ τούτοις ἀντιμάχεται τὸ ὅτι τὰ σύνθετα ἀμβροτος ἀμβροσία σημαίνουσι τὸ μὴ θνητὸν, πρὸς δὲ τούτοις ὅτι τὸ βροτός αἰετοῦ ἐπὶ ἀνιπρῶν καὶ ἀλγεινῶν προβάλλεται περιστάσεων.

Ἡ κοινὴ γνώμη θέλει ὅτι τὸ βροτός εἶναι ὁμογενὲς τῷ σκνερ. mrcia ὅπερ θεωρεῖται ὡς γινόμενον ἀπὸ ἐτέρας σημασίας τοῦ ρίζικου mar ἀφ' ἧς καὶ τὸ μαραινέσθαι καὶ τὰ ἑλλην. μόρος, λατιν. mors mortis ὁ θάνατος. Ἐντεῦθεν τὸ βροτός (ἐναλλαγὰ τοῦ μ πρὸς τὸ β καὶ ἀντιμεταθέσει τούτου πρὸς τὸ ρ) οἷον μορτός λατ. mortalis, καὶ ἴσιν τῷ ἑλλην. θνητός⁴).

Δ'.

κ'. Παρεκτός τῶν ἀνήρ ἄνθρωπος μέρου· οπος βροτός ἔχομεν καὶ ἕτερον συνώνυμον, ὅπερ λίαν ἐν χρήσει παρὰ τοῖς ποιηταῖς, τὸ φώς. Διὰ τούτου μεταδίδωμεν εἰς ἄλλην σειρὰν ἰδεῶν, περὶ ἧς ἐλέγομεν κατερχόμενοι τῆς πραγματείας ταύτης, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐκλήθη, ὅ,τὲ μὲν κατὰ τὸν λόγον τῆς δυνάμεως, ὅ,τὲ δὲ κατὰ τὴν δύναμιν τοῦ λόγου. Φῶς οὖν ἐκλήθη ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τοῦ φάω-ῶ τὸ φάσκω λέγω λαλῶ ὁμιλῶ ὡς, κατὰ διαστολὴν ἀπὸ τῶν ἄλλων ζώων, λαλῶν ἢ λέγων καὶ ἐπομένως λογικός²). Τὸ ἐν τῇ Γενέσει (Β. 7) κατὰ τὸ ἐβραϊκὸν κείμενον καὶ τὴν τῶν Ἑβραίων μετάφρασιν «Καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν,» ἐν τῇ χαλδαϊκῇ παραφράσει ἀναγινώσκεται εἰς ψυχὴν λαλοῦσαν, ὅπερ καὶ προτιμώτερον. Πᾶσα ψυχὴ ἀνθρώπων τε καὶ τῶν ἄλλων ζώων εἶναι ζῶσα, ἀλλ' ἢ τῶν ἀνθρώπων μόνον εἶναι λαλοῦσα, ἥτοι λογική.

κά'. Πολλὰ ἔθνη καὶ λαοὶ ἐκάλεσαν ἑαυτοὺς λαλοῦντας ἥτοι λόγον ἔχοντας καὶ λογικούς. Οὕτως οἱ ἤδη μνημονευθέντες Γερμανοὶ καὶ Ἀλλαμάνοι (§ α' καὶ ιδ') καλοῦσιν ἑαυτοὺς Deutsch ἀπὸ τοῦ ρίζικου docht ἢ dacht ὁ λόγος ὡς θέλουσιν οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα ἐντριβεῖς. Καὶ τὸ Tuisco ὄνομα τοῦ τῶν Γερμανῶν προπάτορος, περὶ οὗ ἐλαλήσαμεν ἀνωτέρω (§ ιγ'), νομίζω τῆς αὐτῆς καταγωγῆς ὡς εἰκάζομεν καὶ ἀπὸ τοῦ ἀγγλ. to teach σημαίνοντος τὸ διὰ λόγου διδάσκειν κατὰ τὰ λατιν. dicere docere³). Ἰπάρχει δὲ καὶ ἐτέρα ποικιλία Teuto-nis Τεῦτωνος, ὅπερ συγγενὲς τῷ ῥήματι zu denken τὸ ἀφηγεῖσθαι καὶ ἐξηγεῖσθαι εἴτε καὶ τῷ zu denken ἀγγλ. to think, λογιζέσθαι νοεῖν⁴). Οὕτως θέλουσιν ὅτι

¹) Max Mull. Nouv. t. 2, p. 29 — 30. — Ὁμοία τινὰ συμπτώματα βλέπομεν καὶ ἐν ταῖς ἀλλοιώσεσι τοῦ δημοτικοῦ ἐπιφωνήματος, μ ω ρ ε μ ρ ε μ ε ρ ε καὶ ἐπὶ τέλους β ρ ε.

²) Περίεργον ὅτι καὶ ἐν τῇ τῶν Σινῶν γλώσσῃ ὁ ἄνθρωπος φ ο ὕ. ³) Ἀλλης γνώμης εἶναι ὁ Max Muller αὐτέθι p. 200.

⁴) Ζῆται τὸ τοῦ Grimm τῆς γερμανικῆς γλώσσας λεξικὸν ἐν ταῖς λέξεσι αὐταῖς.

ἐκλήθησαν καὶ οἱ Γέται ἢ Γότθοι ἀπὸ ῥήματος *gōthi* ὅπερ ἐν ταῖς γοτθογερμανικαῖς διαλέκτοις σημαίνει τὸ συλλογεῖσθαι ἢ διανοεῖσθαι ¹⁾).

κβ'. Ἐξ ἀλλοιόσεως τοῦ *Deutsch* νομίζω τὸ Δᾶξ-κός, ὁδηγούμενος ὑπὸ τοῦ Στράβωνος (Ζ. α. 12-13) λέγοντος ὅτι οἱ μὲν Δᾶκες κατέκουν τὰς χώρας αἰ-τινες ἐκτείνονται ἀπὸ τῶν πηγῶν τοῦ Δουνάβεως ἕως τῶν καταρράκτων, οἱ δὲ Γέται τὸ ἐπίλοιπον μέχρι τῶν ἐκβολῶν. Καὶ οἱ μὲν πρῶτοι ἐκάλουν τὸν ποταμὸν τοῦτον Δανούβιον οἱ δὲ δεύτεροι Ἰστρον· ἀλλ' ἐλάλουν, προσθέτει ὁ αὐτός, ἀμφοτέρω τὴν αὐ-τὴν γλῶσσαν, ἐξ οὗ εἰκάζεται ὅτι ἀμφοτέρω ἀνήκων εἰς τὴν αὐτὴν ὁμοεθνίαν ἤτοι τὴν γερμανικὴν, ἐκτει-νομένην ἀπὸ τῶν πηγῶν τοῦ Δουνάβεως ἕως τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ. Καὶ Δᾶκες μὲν ἐκαλοῦντο ἅπαντες ἐν τῇ ἐποχῇ τῆς ῥωμαϊκῆς κατακτήσεως, μετὰ δὲ τὴν ὑποχώρησιν τῶν ῥωμαϊκῶν ὀπλων φαίνεται ἔτι προσελήφθη ἡ ὀνομασία Γέται ἢ Γότθοι ἐπὶ τῶν οἰκούντων τὰ ἀνατολικώτερα ²⁾).

Ωσαύτως καὶ τὸ *Grajus* ἢ *Græcus* ὁ Γραικός νομίζω ὅτι ἀπὸ τοῦ γάργειν τὸ φωνεῖν, γῆρις ἢ φωνή *graj* δὲ σλαβ. ὁ λόγος, ἐπομένως Γραικός ὁ λογικός ³⁾).

κγ'. Καὶ οἱ Σλάβοι ἀπεκάλεσαν ἑαυτοὺς οὕτως ἀπὸ τοῦ *slona* ὁ λόγος, οἶον λογικούς, τοὺς δ' ὑ-πειναντίους αὐτῶν Γερμανοὺς ἐχαρκτήρησαν διὰ τοῦ *Ne-meiz*, ἤτοι νη-μύθους ἀ-μύθους νη-πίους ἢ ἀ-λάλους. Παρατηρητέον ὅμως ὅτι ἐν ἀπάσαις ταῖς γλώσσαις διὰ τῶν ἀρνητικῶν μορίων δὲν ἐμφαίνεται πάντοτε ἡ ἀπόλυτος στέρησις πράγματος ἢ ποιό-τητος τινός, ἀλλ' ἐνίοτε καὶ ἡ κακότης καὶ ἀτέλεια ἢ τὸ πλημμελὲς αὐτῶν, ὡς ἐν τινι τῶν ἐπομένων ἐκτενέστερον ἀναπτύξωμεν κεφαλαίων. Οὕτως λέ-γομεν ἀνθρώπον οὐχὶ τὸν μηδὲν ἔχοντα νοῦν ἀλλὰ τὸν ἐλλειπῶς καὶ πλημμελῶς διακείμενον εἰς τὰ κατ' αὐτόν. Ὡς ἐκ τούτου ἀπαντῶμεν παρὰ Σο-φοκλῆ (Τρῆχιν. 4062) τοὺς βαρβάρους καλουμένους ἀγλῶσσους δηλαδὴ κακογλῶσσους καὶ οἶονεῖ τραυ-λοὺς ψελλοὺς δημ. τσευδοὺς ὄθεν καὶ ἀκαταλήπτους. Ὁ Στράβων (ἐν ΙΔ. κ. 2 § 28) παρατηρεῖ «Οἱ μὲν δὲ καὶ τὸ βάρβαρον κατ' ἀρχὰς ἐκπεφωνεῖσθαι οὕτως κατ' ὀνοματοποιεῖν ἐπὶ τῶν δυσεκφόνων καὶ σκλη-ρῶς καὶ τραχέως λαλούντων, ὡς τὸ βατταρίζειν καὶ τραυλίζειν καὶ ψελλίζειν κτλ. » ⁴⁾).

Αὕτη τοῦ Στράβωνος ἡ εἰκασία ὑποστηρίζεται καὶ ἀπὸ τοῦ λατιν. (*barbus*) *balbus* ὁ τραυλὸς ἐνισχύε-

ται δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ σκανδικ. *vagnaf* σημαίνοντος τὸ αὐτό. Οἱ Ἰνδοὶ ὁμῶς τοὺς βαρβάρους ἐκάλουν *mletcha* ὅπερ δηλοῖ ἀκαταλήπτους ¹⁾). Νομίζω ἐν ταύτῃ τῇ λέξει ὅτι τὸ μὲν *μ* σημαίνει τὴν ἄρνησιν, κατὰ τὸ Ἕλλην. *μη*, τὸ δὲ *letcha* ὅτι ἀφ' ἧς ῥίζης καὶ τὸ Ἕλλην. λέγω λαλῶ, λατ. *loqueo*, σκανδικ. *lok*, δι' ὧν καταντῶμεν πάλιν εἰς τὸ ἀμυθὸς ἀλά-λους καὶ ἀλόγους.

κδ'. Ἀναλόγως καὶ οἱ Γερμανοὶ ἀπεκάλουν τοὺς Κελτοὺς καὶ Ἰταλοὺς *Welch* οἱ δὲ Σλάβοι *Vlack* ἐν τῇ ὁμοίᾳ σημασίᾳ. Οὕτως καὶ παρ' Ἑβραίων οἱ ἀλ-λοεθνεῖς καὶ κατ' αὐτοὺς βάρβαροι ἐκαλοῦντο *laeg* ἢ *loetz*, ὅ ἐστι τραυλοὶ ψελλοί. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ οἱ Ἀραβες ἀπεκάλουν τοὺς Πέρσας *Adjem*, ὅ ἐστι ἀφώνους καὶ ἀλαλους τοὺς δὲ Ἀβυσσηνοὺς καὶ Ἰμαριετὰς *Timtim*, ὅ ἐστι ἀκαταλήπτους ²⁾).

Ἄλλοι βούλονται ὅτι τὸ *Adjem* σημαίνει σκαιοὺς καὶ ἀμαθεῖς βεβαίως καθὼς βαρβάρους. Ἐκ τούτου καὶ τὸ ἀρχαιοτουρκικὸν *adjami* ὅπερ εἰσέφρησε παρὰ τοῖς χυδαίοις τῶν ἡμετέρων διὰ τοῦ ἀτζαμῆς ὁ ἄ-πειρος καὶ ἀμόρφωτος δημοτ. ἄπραγος καὶ ἀνέ-δεος. Ἰσως ὅμως καὶ οἱ Πέρσαι ἐκάλουν ἑαυτοὺς *Adjem* ἀπὸ Ἀχαιμένων τοῦ ἀρχηγέτου αὐτῶν ὅστις ὡς τοιοῦτος ἀναφέρεται ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἱστορικῶν, οἱ δ' Ἀραβες παρέλαβον ἀπ' ἐκείνων δίδοντες ὁμῶς αὐτῶν σημασίαν ἐτυμολογικὴν προσπελάζουσιν τῇ διαλέκτῳ καὶ συνηγοροῦσαν τῇ ὑψηλοφροσύνῃ αὐ-τῶν ³⁾).

Κατὰ συνέπειαν τῶν ἤδη ῥηθέντων καὶ οἱ Ἕλλη-νες τε καὶ Ῥωμαῖοι ἠδύναντο χαρακτηρίζεσθαι ὑπὸ τῶν μὴ τοιούτων ὡς βάρβαροι δηλαδὴ ἀκατάληπτοι. Διὸ καὶ ὁ Οὔιδιος εὐρισκόμενος ἐν ἐξορίᾳ παρὰ τοῖς τοῦ Πόντου Γέταις λέγει περὶ αὐτῶν «Διὰ τῶν χειρονομιῶν συνεννοοῦμαι μετ' αὐτῶν, βάρβαρος εἰμὶ παρ' αὐτοῖς ὡς ὑπ' οὐδενός ἐννοούμενος ⁴⁾).

κε'. Παρατηροῦσιν οἱ αἰγυπτιολογοῦντες ὅτι πα-ρὰ τοῖς Πάλαι Αἰγυπτίοις καὶ τοῖς τανῦν Κόπταις ὁ ἄνθρωπος καλεῖται *rom* ἀπὸ τοῦ *ro* τοῦ σημαίνοντος τὸ στόμα (ἀφ' οὗ ἐξέρχεται ὁ λόγος) ὅθεν καὶ *romi* ὁ λόγος ἐπομένως *rom* ὁ λέγων ὁ λαλῶν. Ὁμοίως καὶ οἱ Τοίγγανοι καλοῦσι τὴν μὲν φωνὴν ἢ λαλίαν *roma*, ἑαυτοὺς *Rom* τὴν δὲ γλῶσσαν αὐτῶν *romani*. Ἰσως ἐκ τῆς αὐτῆς πηγῆς καὶ σλαβιστὶ *roh* ὁ ἄνθρωπος διὰ τὴν συνηθεστάτην μεταξὺ τῶν *ρ* καὶ *μ* ἐναλλα-γὴν (ὡς λ. χ. ἐν τοῖς λατιν. *robur* Ἕλλην. δὲ *ρώμη*

¹⁾ Ozenam, *Les Germains avant le Christianisme*.

²⁾ Ὅσα περὶ τούτων ἐκτάδην ἐν τῷ τοῦ A. Pictet, *Les Origines Indoeuropéennes* (t. I. p. 79—88) δευτερογενεῖς εἰς τὸ τοῦ Grimm *Geschichte der deutsch sprache* p. 204 et pass.

³⁾ Ὅρα διὰ τὸ πληρέστερον ἐν τῷ τοῦ Στεφάνου Θεσσαυῶ τὴν λέξ. Γραικός.

⁴⁾ Ὅρα καὶ Κωνσταντίνου Οἰκονόμου προσδωτέρου τὸ περὶ τῆς τῶν ἑβραίων. Ἑρμην. ἐν τόμ. Δ', σ. 276.

¹⁾ Max Muller, *Ibid* t. I, p. 103.—Pictet, *Ibid* § 7.

²⁾ E. Renan, *De l'origine du Langage* p. 177—190, καὶ τοὺς ἐκεῖ ὑπ' αὐτοῦ ἀνατραπομένους ἄλλους συγγραφείς.

³⁾ Τανῦν ἐν τῇ ἀνακαλύψει τῶν σφραγιστῶν ἐπιγραφῶν οἱ Ἀχαιμενίδαι ἀπαντῶνται ὡς *Akhamanish*. Ὅρα τὸ *Journal Asiatique* Mars—Avril 1870, ἐν σ. 193 καὶ τὰλλα τῶν ἐκεῖ ἀνα-φερομένων.

⁴⁾ *Tristium* V. 10, v. 27.

ἡ ἀνδρεία). Ταῦτα συγγενεύουσιν τῷ ἑλλαν. ῥέω-ρω τὸ λαλῶ ὅθεν τὰ ῥήμα ῥήσις ῥήτωρ, ἔτι δὲ καὶ τῆς γερμαν. rham λατιν. ruihor ἡ φήμη, ἥτις πάλιν ἀπὸ τοῦ φάω φῶ τὸ φωνῶ καὶ λαλῶ, ὅθεν ὡς εἴπομεν (κ') καὶ φῶς ὁ ἄνθρωπος. Πιθανὸν ἀπὸ τοιαύτης τινὸς ῥίζης νὰ ἐκλήθησαν καὶ οἱ Ῥώσσοι καὶ οἱ Ῥωμαῖοι, εἰμὴ οὗτοι ἀπὸ τῆς Ῥώμης τῆς ἰσχύος καὶ ἀνδρείας, κατὰ τὰ ἐν τοῖς προηγουμένοις ἐκτεθέντα, ἢ ἄλλου τινὸς τῶν πολλῶν ᾧ προτείνονται περὶ τῆς τοιαύτης κλήσεως αὐτῶν, μεθ' ὧν κατακτετέον καὶ τὸ παρόν.

κζ'. Τοῦτο ὁμῶς καθοδηγεῖ ἡμᾶς πρὸς λίαν τινὰ περίεργον περατήρησιν, ὅτι διάφοροι φωναὶ δι' ὧν δεικνύεται ὁ ἄνθρωπος φέρουσιν ἐν ἐκταῖς ἀμφοτέραις τὰς περὶ ὧν ἀσχολούμεθα σημασίας, τοῦ λόγου ἐνταυτῷ καὶ τῆς ἰσχύος. Man manus ὡς εἶδομεν (§ ια') ἡ δύναμις ἡ ἀνδρεία τὸ μένος ἀλλὰ καὶ σανσκρα. man ἢ manas ¹⁾, περσ. mino ἢ manyo (§ β') λατ. mens ὁ νοῦς ἡ διάνοις τὸ λογικὸν ὅπερ πάλιν ἑλλ. μένος, ὅθεν τὰ μενεαίνω καὶ μεκοινῶ, συνώνυμα τοῖς φρονῶ διανοοῦμαι καὶ λογίζομαι. Τὸ αὐτὸ παρτηρεῖται καὶ ἐπὶ τῆς ἑβραϊκῆς ὀνομασίας ἱσρα-ήλ, ἣν ὁ ἅγιος ἱερώνυμος ἐρμηνεύει sui vis aut mens Dei ²⁾, εἴτε δύναμις, εἴτε νοῦς Θεοῦ, ὡς δ' εἰπεῖν μένος Θεοῦ ἐν ἀμφοτέρῃ τῇ σημασίᾳ. Τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τοῦ ἑβρ. ὀνόματος Amgi ὅπερ κατὰ τὸν αὐτὸν ³⁾ εἰ μὲν γραφόμενον διὰ τοῦ στοιχείου ἄλν σημαίνει κύριος ἰσχυρὸς, εἰ δὲ διὰ τοῦ ἀλέρ, λαλῶν λέγων λογικός.

κζ'. Αἱ τύχαι καὶ περιπέτειαι τῶν λέξεων πολλάκις ὁμοιάζουσι ταῖς τῶν ἀνθρώπων· οὕτως ἐν διαφόροις γλώσσαις αἱ λέξεις δι' ὧν δηλοῦται ὁ ἄνθρωπος λατιν. homo κατήντησαν εἰς τὸ σημαίνειν οὐχὶ πλέον τὸν ἥρωα τὸν μαχητὴν τὸν κύριον κτλ. ἀλλὰ ὅλως ἐναντίον, τὸν ὑποχείριον τὸν δούλον (esclave) τὸν δουλοπάροικον (serf) τὸν ὑπηρέτην, πολιτικῶς δὲ τὸν ὑπήκοον καὶ ὑποτελῆ. Ἐντεῦθεν homage ἡ τῆς ὑποταγῆς καὶ ὑποτελείας ἐνδειξις. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῶν ὁμοιοσημάτων λέξεων γερμ. man καὶ σλαβ. rob. Περιττὸν νὰ ἐκτεινόμεθα ἐνταῦθα εἰς παραδειγμάτων συλλογὴν, ἐνῷ ὁ βουλόμενος δύναται νὰ ἀνέγῃ ταῦτα ἐν τοῖς τῶν διαφορῶν γλωσσῶν λεξικοῖς ⁴⁾.

¹⁾ Chanée, Essai d'Etymologie philosoph. p. 103. — Ὁ αὐτὸς La part des femmes dans l'Enseignement du langage p. 285—286, ἀναφερόμενος εἰς τὸν Collobrook, Essay on the Relig. and philosophy of Hindous (ed. 1858) p. 153, 171—172, 269.

²⁾ Quaestiones hebraicae in Genesis.

³⁾ Ἐν τῇ αὐτοῦ Ἑρμηνείᾳ τῶν ἑβραϊκῶν ὀνομάτων.

⁴⁾ Ἀναγνωστὴν σὺν ταύταις καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ πρεσβυτέρου Κωνσταντ. Οἰκονόμου ἐν τῷ πολυμαθεστάτῳ αὐτοῦ συγγράμματι, «Περὶ τῆς τῶν ἑβδόμ. Ἑρμηνείας κατὰ τὴν σελ. 564 τοῦ τόμου Δ'.

Διάφοροι σλαβικοὶ λαοὶ ἐκάλεσαν ἑαυτοὺς Σλά-βοις, Σλαβήνοισι, Σλοβέννοισι, Σλαβόνοισι ἢ Σλο-βάκοισι ἀπὸ τοῦ σλάβα ἢ σλόβα τῶν σημαίνοντων λόγον φήμην δόξαν, ἐπομένως εἴτε λογικοὺς εἴτε ἐνδόξους, εἴτε λόγου παρρησίαν ἔχοντας ἦτοι ἐλευθέρους. Ἀλλὰ τί συνέβη; ὡς ἐκ τῶν ἀκαταπαύστων πορθήσεων καὶ αἰχμαλωσιῶν αἱ ὑπέστησαν κατὰ τὸν Μεσαιῶνα ἐκ μέρους τῶν γερμανικῶν ἐθνῶν, ἡ ὀνομασία αὕτη κατήντησεν ἐν ἀπάσῃ τῇ κεντρικῇ καὶ δυτικῇ Εὐρώπῃ πρὸς τὸ σημαίνειν τὸν αἰχμάλωτον τὸν δούλον, ὡς δὲ καὶ ἡμεῖς παρ' ἐκαίνων ἐλάβομεν τὸν σκλάβον. Ὁμοίως καὶ ἐν τῇ δακικῇ γλώσσῃ ἡ ὀνομασία ρουμοῦν εἶχε καταντήσῃ πρὸς τὸ σημαίνειν τὸν δουλοπάροικον, τανῦν μόλις ἀναλαμβάνουσα τὴν προτεραίαν αὐτῆς σημασίαν.

Τὸ πάλαι περικλεῖς ἐν Ῥώμῃ Quirites περὶ οὗ ἐλαλήσαμεν ἐν τοῖς προηγουμένοις (§ β') κατήντησεν ἐν τῇ ἐποχῇ τοῦ κτιστικισμοῦ καὶ τῆς στρατοκρατείας πρὸς τὸ ὑποδεικνύειν τὸν ἀπόλεμον μηδαμινὸν καὶ χαῦνον. Ὁ Καῖσαρ βουλόμενος ἵνα ἐλέγξῃ τὸ ταρχοποιῶν τινῶν ἐκ τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν ἀπεκάλεσεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἀγορεύσει οὐχὶ πλέον Milites κατὰ τὸ σύνηδες, ἀλλὰ τρόπον τινὰ ὡς ἐκ παραδρομῆς Quirites. Οὗτος ὁ ἐλεγχος ἐξήρκεσεν πρὸς τὴν τῆς φιλοτιμίας αὐτῶν ἀνέγερσιν.

Ε'.

κη. Ὅτ' ἀνωτέρω (ια'—ιγ') ἐλαλοῦμεν περὶ τῶν man men mien ὡς σημαίνοντων τὸν ἄνθρωπον, ἤλθε κατὰ νοῦν καὶ τὸ Μινώταυρος, ἀλλ' ἀνεβάλομεν νὰ λαλήσωμεν περὶ αὐτοῦ, ἐπειδὴ ἐπέστησε τὴν προσοχὴν ἡμῶν καὶ εἰς τὴν ἔρευναν περὶ τῆς λέξεως Κένταυρος, ἥτις ἀπαιτεῖ ἐκτενεστέραν τὴν ἀνάπτυξιν. Καὶ ὅτι μὲν τὸ Μινώταυρος σημαίνει τὸ ἐκ μανός (ἀνθρώπου) καὶ ταύρου σύμπλεγμα ἢ συνάρτημα οὐδεμίᾳ ὑπάρχει ἀμφιβολία. Τοιοῦτο τι ζῶον ἐμυθεύετο παρ' Ἑλλήσιν ὅτι διητᾶτο ἐν τῷ λαβυρίνθῳ τῆς Κρήτης, ἐν ᾧ Μίνως ὁ βασιλεὺς τοὺς αἰχμαλώτους ἢ καταδίκους ἐναπέθετε. Ἐν γένει ὁ μινώταυρος παρίσταται ὡς ἀνδρὸς ἔχων σῶμα καὶ ταύρου κεφαλὴν, ἀλλ' εὐρηται ἐνίοτε καὶ τεχνάπαλιν ὡς οὕτως αὐτὸν θέλει ὁ Ὀβίδιος καὶ οὕτως ἐν τοῖς νομίσμασιν Καμπανίας καὶ Σικελίας παρίσταται ¹⁾. Ἀλλὰ τί ἄρα δηλοῖ τὸ Κένταυρος ὅπερ λαμβάνεται ὡς ἐξ ἀνδρὸς καὶ ἵππου σύμπλεγμα;

Καὶ περὶ μὲν τοῦ Κέν, ὅτι ἀδιστάκτως σημαίνει τὸν ἥρωα τὸν βασιλέα τὸν ἄνδρα, πληρέστατα ἐν τῷ § ιε' ἀπεδείξαμεν, ἀλλὰ πόθεν προέρχεται τὸ διὰ τοῦ ταῦρος νὰ ἐμφαίνεται ὁ ἵππος;

¹⁾ Ὁρα Dizionario di Ogní Antichità (Milano 1822—1826) ἐν ταύτῃ τῇ λέξει ὅπου καὶ εἰκὼν τοῦ φοινικικοῦ Μολόχ ἔχοντος κεφαλὴν ταύρου.

κθ'. Από τοῦ ρίζικοῦ *starr* ἢ *στερ* ἢ *στέρ* ἔχομεν ἐν διαφόροις γλώσσαις διάφορα παράγωγα σημαίνοντα παρεκτός τῆς στάσεως· εἰσέτι καὶ τὰ κράτος ἰσχύος στερεότητα. Στύλος ἢ στήλη (Δ. λ.=ρ) τὸ στερεοῦν τὴν οἰκοδομὴν, *σειρα* καὶ ἰων. *σειρη*, ἡ νωτιαία αὐτοῦ, ὡς οὕτως εἰπεῖν, *σήλη* (*quille carène*) διὰ τὴν ἐπ' αὐτῆς στερέωσιν ὅλης τῆς σκευῆς. *Starr* καὶ *stall* γερμαν. τὸ στερεὸν καὶ *stark* τὸ ἰσχυρόν, *steady* καὶ *stout* ἀγγλ. τὸ στερεὸν καὶ *strong* τὸ ἰσχυρόν. *Status* λατιν. ἡ ἐπικράτεια *restauro* καὶ *instauro* τὸ ἀναστηλώνω καὶ ἐπιστηρίζω. *Stara* σλαβ. ἡ πίστις, καθὼς γνώμη στερεά, *starosta* δὲ ὁ ἰσχυρὸς ὁ ἄρχων τῆς πόλεως. *Σταῦρος* ἢ *σταυρὸς* ἑλλην. πᾶν τὸ στερεῶς που ἐμπεπειγμένον ξύλον, δοκὸς, πάσσαλος, ἱστίον, ἰδίως δὲ τὸ ἐκ δύο πασσάλων σύμπλεγμα εἴτε ἐγκαρσίως εἴτε χιοδῶς συνειμένων, ἐν ᾧ προσηλοῦντο ἢ προσηρτοῦντο παρὰ Ῥωμαίοις οἱ κατὰδικοι. Ἀπὸ τούτου τοῦ ρίζικοῦ βεβαίως ἐκλήθη καὶ ὁ ταῦρος διὰ τὸ ἰσχυρόν καὶ Ῥωμαλαῖον αὐτοῦ ὡς εὐκρινεῖται ὑπὸ τῶν ἐπομένων παρατηρήσεων.

λ'. Ἐν πολλαῖς λέξεσιν ἀπὸ τῶν στ ἀρχομένων ἀπεβλήθη τὸ σ ὡς εἶδμεν ἐκτάδην ἐν τῷ κεφ. ΣΤ', ὅπου καὶ ἀπὸ πολλῶν ἄλλων ἀρχομένων μὲν ἀπὸ τοῦ σ ὑφ' ἑτέρου δὲ συμφώνου παρακολουθουμένου, οἷον ἐν τοῖς τύρβη καὶ σ-τύρβη τρύχνος καὶ σ-τρύχνος τιμὴ καὶ λατιν. *stima-tio*, *lectum* καὶ ἑλλην. σ-τέγη κτλ. ὡς ἐκ τούτου ἔχομεν ταῦς ἢ ἐπὶ τὸ δωρ. ταῦρ ταυρὸς ὁ ἰσχυρὸς καὶ Ῥωμαλαῖος, *tare* δακιστὶ τὸ σφοδρὸν καὶ ἰσχυρόν, *ταρὸς* κατὰ Ν. Κρήτης ὁ σφοδρὸς ἄνεμος, ἡ τρικυμία ἱτλ. *burasca* συνεπὼς τοῖς ῥηθείσιν ἐν τῷ τέλει τοῦ § 6'. Ἀπὸ τούτου ἔχομεν καὶ τὸ *ταράττω* *ταραχὴ* ὅπερ καὶ *τάρχη*, ἐξ ὧν εἰκάζομαι ὅτι ἴσως καὶ τὸ *τρικυμία* οἷον *ταρι-κυμία*, κυμάτων *ταραχὴ*, δημ. ἀν-τάρα, ἔτι καὶ τὸ *τρίαινα* οἷον *ταρίαινα*, τὸ ἐργαλεῖον δι' οὗ αὕτη ἐκτελεῖται. Εἰς ταύτην τὴν εἰκασίαν ὑποσηρίζομαι καὶ ἐκ τῶν ἐπομένων. *Sturdy* ἀγγλ. τὸ βίαιον σφοδρὸν *ταρὸν* καὶ *s-torm* ἢ *τρικυμία*, *s-törung* γερμ. ἡ *ταραχὴ* καὶ *s-turm* ἢ *τρικυμία*. Ἐκ τούτου καὶ τὰ ἱταλ. *stordire*, γαλλ. *étourdir* τὸ παράττειν τὴν διάνοιαν. Ἐντεῦθεν μεγάλως ὠθοῦμαι πρὸς ὑπόνοιαν μήπως τὰ ἐπιτυπτικά ἑλλ. *τρίς* καὶ γαλλ. *très*, οἷον ἐν τοῖς τρισάθλιος τρισευδαίμων *très-heureux* *très-malheureux*, οὐχὶ ἀπὸ τοῦ ἀριθμητικοῦ τρίς λατιν. *tres*, ἀλλ' ἀπὸ ταύτης τῆς καταγωγῆς.

Ἀπὸ τῆς αὐτῆς διαφορῆς ὀνομασίαι προσώπων, πόλεων ἔθνων πρὸς τὸ σημαίνειν τὸ ἰσχυρόν καὶ ὁ-χυρόν. Τάρας καὶ Ταράσιος ὄνομα κύριον οἷον Σφοδρίας, Ταυρομένιον πόλις ἐν Σικελίᾳ, Ταυρίσιον ἐν Μοισίᾳ, Ταυρίνον ἐν Λιγουρίᾳ, Ταυροέντιον ἐν μεσημβρινῇ Γαλλίᾳ κτλ. Ταῦροι ἔθνη σκυθικὰ διακτιώμενα πρὸς τὰ βορειοσχυτικὰ τοῦ Εὐξείνου Πάντου

καὶ περὶ τὴν Μαιώτιδα, ὅθεν καὶ ἡ ἐκεῖ χειρσόνητος ἐκλήθη Ταυρική. Ἐν ταῖς αὐταῖς χώραις μεταγενεστέρως βλέπομεν οἰκεῖν ἔθνος Ταρτάρων δηλ. κατὰ τὸ ἡμέτερον σύστημα Κραταιοτάτων, τῆς ἀναδιπλώσεως τῆς αὐτῆς συλλαβῆς ἐν πολλαῖς γλώσσαις ἰσοδυναμούσης πρὸς ὑπέρθεσιν, ὡς προηγουμένως τοῦτο εἶδομεν (ιζ') καὶ ἐπὶ τοῦ παμβασιλέως αὐτῶν *Kankan*.

λα. Ἀπὸ τῆς ἰσχύος καὶ Ῥωμαλαιότητος ἦν ἐμφαίνει ἡ λέξις *ταρὸς* ἢ *ταυρὸς*, εἴτε καὶ ἐκ τοῦ ζώου ὃ ἐμφαίνεται δι' αὐτῆς, *ταῦρος*· κατὰ μεταφορὰν ἐκλήθη ὁ Ῥωμαλαῖος καὶ κρατερὸς ἀνὴρ. Ἐκ τούτου καὶ διὰ τοῦ ταῦρος ἐσημάνθη τὸ περίνειον τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ ὀργάνων, ὅθεν καὶ *ταυριᾶν* τὸ σφριγᾶν. Οὕτως καὶ ἀπὸ τοῦ ρίζικοῦ *μαρ*, τοῦ σημαίνοντος ὡς εἶδομεν ἐν τοῖς προηγουμένοις, τὴν Ῥώμην καὶ ἰσχύον, ἔχομεν τὸ δημोट. *μαρίκας*, ὁ ἀκμαῖος τε καὶ Ῥωμαλαῖος (*gaillard robuste*) ἐξ οὗ καὶ ῥῆμα τι σημασίας ἀσέμνου ἐπὶ τοῦ κτηνωδῶς τὰ τῆς ἀνδρότητας τελεῖν. Οὐ μόνον δὲ ἐπὶ τῆς σωματικῆς Ῥωμαλαιότητος ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς ἠθικῆς ἰσχύος ἐκ μεταφορᾶς *ταῦρος* ὁ κραταῖος ἀνὴρ. Ὁ Ἐπίκτητος συμβουλεύων τοὺς κοινοὺς τῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν ἀσκήσιν τῶν μετριτέρων μόνων ἀρετῶν, καὶ οὕτως παρ' αὐτοῖς ἐφικτῶν «*Ταῦρος ἐγὼ εἰμί*» παρίσταται αὐτοῖς λέγων πολ-λαχοῦ τῶν αὐτῶν διχτριβῶν· ἀποτρέπων αὐτοὺς οὕτως ἀπὸ τῆς ἐντελοῦς μιμήσεως αὐτοῦ, ἵνα μὴ τὰ παρ' αὐτοῖς ἀδύνατα ἐπιχειροῦντες ἐξολισθήσωσιν καὶ κρημνισθῶσιν ἐπὶ τὰ χεῖρω.

Ἀπὸ τοῦ ῥηθέντος *ταρὸς* ἢ *ταυρὸς* ἔχομεν καὶ τὸ δημोट. *ταυραντῶ* ἢ *ταυραντίζω*, ἥτοι ἐγκαρτερῶ ὑπομένω ἀντέχω καὶ δημोट. βραστῶ. Ἐκ τούτου καὶ τὸ *ταυραλᾶς* καὶ κατ' ἀντιμετάθεσιν *ταυλαρᾶς*, ὁ ἀκμαῖος σφριγῶν καὶ Ῥωμαλαῖος, παρ' ἀρχαίους *λάσταυρος* ἥτοι λίαν ταυριῶν ¹⁾. Πρέπει δὲ τὸ ἐξ αὐτῆς τῆς λέξεως ἐπίθετον νὰ ᾔτον ἐν χρήσει καὶ κατὰ τὰς ἀρχαιοτάτας τῆς γλώσσης ἐποχὰς ὡς ὁρᾶται ἀπὸ τοῦ παραγώγου δι' οὗ ὁ Ὀμηρὸς χαρακτηρίζει τὸν Ἄρην ἀποκαλῶν αὐτὸν «*ταυλάρινον πολεμιστήν*».

λβ'. Ἰσχυρῶς νομίζομεν καταρτίσαντες τὰ προκαταρκτικὰ ταῦτα ἐρχόμεθα εἰς τὸ κύριον ἀντικείμενον. Παρατηροῦμεν ἐν τῇ σκανδικῇ γλώσσῃ ὅτι ἐνῶ ὁ ἐν γένει βουδς ἐκαλεῖτο *gwas* ὁ δ' ἐν γένει ἱππος *aswas* τὰ ἀκμαῖα καὶ σφριγῶντα τῶν ζώων τούτων ἰδίως ἐκαλοῦντο τὸ μὲν πρῶτον *s-lavira* τὸ

¹⁾ Ἰδού τρανοτάτη ἀπόδειξις τῆς ταυτότητος τῶν *ταρὸς* καὶ *ταυρὸς* σ-τ-αυρὸς, πρὸς τὴν θέτομεν καὶ τὴν ἀκίλευτον. Ἡ ἐν Λαδίᾳ πόλις *Μασταύρα* λέγει Στέφανος ὁ Βύζαντος, ἐκλήθη οὕτως ἀπὸ τῶν ἐκεῖ ἀδελφείτως θυομένων ταύρων τῇ θεᾷ *Μᾶ* ὡς οὕτως ἡ *Ρέα* ἐκαλεῖται ὑπὸ τῶν Λαδῶν. Εἰρήσθαι πρὸς τούτοις ὅτι τὸ *ταυλαρᾶς* διεγράφη εἰς τὸ *ταυλαμπᾶς* ἐξ ἀσχηχέως πρὸς τὸ τουρκικὸν *donla-bash* ὁ σταυλάρχος.

δὲ δεύτερον s-taurin. Ὁμοίως καὶ ἐν τῇ ἀγγλικῇ ὁ ἐν γένει βοῦς ox καὶ ὁ ἐν γένει ἵππος horse, τὰ δὲ σφριγῶντα τὸ μὲν s-teer τὸ δὲ s-teed. Ἐκ τούτων καὶ τὸ χαμαιλατινικὸν stallo-onis γαλλ. étallon ἐπὶ τοῦ νεαροῦ καὶ σφριγῶντος ἵππου διὰ τὴν ἐναλλαγὴν τῶν r=λ ὡς καὶ προηγουμένως εἶδομεν ἐν τοῖς *στεῖρη στήλη* ¹⁾. Ὅπως δὲ, κατὰ τὴν γενικὴν τάσιν τῶν γλωσσῶν πρὸς τὸ ἐμφαίνειν τὸ γένος διὰ τοῦ εἴδους, ἐν τῇ ἑλληνικῇ καὶ τῇ λατινικῇ διὰ τοῦ ταῦρος taurus ἐσημάνθη ὁ ἐν γένει βοῦς, τὶ παράδοξον εἶναι ἐν τισὶ τῶν ἀριανῶν γλωσσῶν, διὰ τῶν ἀπὸ τοῦ taur ἢ s taur προαγομένων νὰ ἐσημάνθη καὶ ὁ ἐν γένει ἵππος;

Ἐν τινὶ τῶν προηγουμένων ἀνεκδότων εἰσέτι κεφαλαίων ἐκθέτω τὴν περὶ Πολυωνυμίας θεωρίαν, καθ' ἣν ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ἀντικείμενον κατέχει πλείονας ὀνομασίας, καὶ τὴν περὶ Ὁμωνυμίας καὶ Ὁμωνυμίας, καθ' ἣς δύο ἢ πλείονα ἀντικείμενα διὰ τὴν ὁμοιότητα τῆς μορφῆς αὐτῶν, εἴτε καὶ κοινότητα τινὸς ἐκ τῶν ποιότητων αὐτῶν, λαμβάνουσι τὴν αὐτὴν ἢ παραπλησίαν ὀνομασίαν· τοῦτο δὲ εἴτε ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ γλώσσῃ, εἴτε μεταξὺ πλείονων παραθετικῶς, οὐ μόνον ἐπὶ τῶν ζώων ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν μετὰλλων καὶ φθτῶν καὶ ἄλλων ἀντικειμένων παντοδαπῶν. Δὲν δύναμαι νὰ ἐκτανθῶ περὶ τῶν τοιούτων ἐνθάδε εἰμὴ λίαν ἀνεπαρκῶς, ὅθεν προσωρινῶς ἀναπέμπω εἰς τὸ πολλάκις ἤδη μνησθὲν σύγγραμμα τοῦ Max Muller ¹⁾ καὶ εἰς τὸ τοῦ μακαρίτου Κ. Κωνσταντίνου Οἰκονόμου πρεσβυτέρου περὶ τῆς τῶν ἐβδόμ. ἐρμηνείας ²⁾ τὴν ἄλλην αὐτὴν παντοίων καὶ ποικίλων γνώσεων κιθωτόν.

λγ'. Ὡς ἐκ τούτων ἀπάντων καθίσταται πιθανότατον περὶ τῆς ὀνομασίας *Κένταυρος*, καθὼς σημαίνουσης ἄνδρα ἐπιβάτην ἵππου ἢ σύμπλεγμα ἐξ ἀνδρὸς καὶ ἵππου, εἴτε ὅτι ἦτον ξενικῆς καταγωγῆς εἴτε ὅτι ἐνυπῆρχεν ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ κατὰ τὴν προϊστορικὴν αὐτῆς ἐποχὴν, ὅτε αὕτη δὲν εἶχεν εἰσέτι πολὺ μακρυνθῇ τῶν ἄλλων ἀριανῶν διαλέκτων, λέγω δὲ ἰδίως τῶν γατογοερμανικῶν, καθ' ἃς ὁ μὲν ἀνὴρ ὡς ἀνωτέρω εἰδείξαμεν ἐσημαίνετο διὰ τοῦ ken ὁ δ' ἵππος καθάπερ καὶ ὁ βοῦς διὰ τοῦ taur ἢ καὶ s-taur ³⁾. Ἀλλὰ παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις

τῶν Ἑλλήνων ἀγνώστου μὲν οὗτης ἡ καταστάσεως τῆς σημασίας τοῦ *Κέντ*, τῆς δὲ τοῦ ταῦρος περιορισθείσης μόνον ἐπὶ τοῦ βοῦς καὶ εἰς λήθην καταπεσούσης τῆς ἐπὶ τοῦ ἵππου, ἵνα πρὸς τὸ πρᾶγμα καὶ ἡ ὀνομασία συμφωνεῖ, ἐπλάσθη τὸ πλεοναστικὸν *Ἴπποκένταυρος*, ὡς ἀνὴρ τὸ *Κένταυρος* ἐσήμαινε τὸν ἀπλοῦν ἄνδρα.

Ὁμοιον τι συνέβη καὶ παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς οἵτινες θέτοντες ἐν ταῖς πρώταις τῶν πλοίων αὐτῶν μορφάριον ἔχον ἀνδρὸς κεφαλὴν καὶ ταύρου σῶμα, ἠθελον μὲν νὰ προσκολλήσωσιν αὐτῷ τὴν ὀνομασίαν *Κένταυρος* ἀλλὰ κωλυόμενοι ἀπὸ τῆς συνήθους σημασίας τῆς λέξεως δηλούσης, οὐχὶ τὸ ἐξ ἀνδρὸς καὶ ταύρου, ἀλλὰ τὸ ἐξ ἀνδρὸς καὶ ἵππου σύμπλεγμα, πρὸς ἐξοικονόμησιν τῆς ἀντιφάσεως ἐπλάσαν καὶ οὗτοι τὸ πλεοναστικὸν *Βουκένταυρος*. Ἐκ τούτου καὶ οἱ Βενετοὶ ἐκάλεσαν τὴν ναυαρχίδα αὐτῶν Bucentoro ἐφ' ἧς ἔθετον τὸ μορφάριον τοῦτο, κατὰ μίμησιν ὡς καὶ ἐν πολλοῖς καὶ πλείστοις ἄλλοις τῶν Βυζαντινῶν.

λδ'. Ἐως ἐνταῦθα τοσοῦτον ἤδη προχωρήσαντες οὐδὲν εἰσέτι εἵπομεν περὶ τοῦ λατιν. homo hominis ὁ ἄνθρωπος· πόθεν τὸ τοιοῦτον;—Πολλοὶ ἐστοχάσθησαν ὅτι ἀπὸ τοῦ humus τὸ χῶμα καθότι ἐκ χῶματος ὁ ἄνθρωπος, εἰς δ' οἱ μεταγενέστεροι εὗρον συνήγορον τὸ γραφικὸν ἐκεῖνο «Καὶ ἐπλάσε ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον χοῦν λαβὼν ἀπὸ τῆς γῆς» (Γεν.Β.7). Ἀλλ' ἄρα μόνος ὁ ἄνθρωπος ἐκ χῶματος ἐπλάσθη; δὲν ἔχει ὁμοίως καὶ περὶ τῶν ἄλλων ζώων καὶ φυτῶν; Καὶ μόνον συστατικὸν τοῦ ἀνθρώπου, ὡς καὶ τῶν ἄλλων ὀργανικῶν ὄντων, εἶναι τὸ χῶμα; δὲν ὑπάρχει ἄρα καὶ τὸ χῶμα humor ὁ χυμός;

Πάντες γὰρ γαῖης τε καὶ ὕδατος ἐκγενόμεθα.

Ὡς ἐκφράζεται ὁ Κολοφώνιος Ξενοφάνης, καὶ εἰς τὰ αὐτὰ ἀπελευσόμεθα, ὡς παρ' Ὀμήρῳ τὸ τάχιον ἀρᾶται ὁ Μενέλαος τοῖς Ἕλλησι ταρβοῦσιν ἀντιπαρταχθῆναι τῷ Ἑκτορι.

Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε.

Τὴν περὶ τοῦ homo εἰκασίαν δὲν δυνάμεθα νὰ ἐκθέσωμεν ἐν πάσῃ τῇ ἐναργείᾳ αὐτῆς, εἰμὴ πρότερον λαλήσωμεν περὶ τῶν τῆς κινήσεως καὶ τῶν τῆς ἐνώσεως ἐμφαντικῶν μορίων. Ἀλλὰ ταῦτα ἀπαιτοῦσι πραγματείαν εἰδικὴν καὶ εὐρείας ἀναπτύξεως. Ἰσως περὶ τούτων λαλήσωμεν ἀκολούθως ἐν τῇ *Πανδώρα* καθ' ἣν εἶδομεν δεξιῶσιν, ἧς τυγχάνουσι τὰ παρόντα. Παρακαλοῦμεν δὲ εἴ τις τυχὸν γράψῃ ἐπικρίσεις ἐπὶ τούτων ἵνα ταύτας διακοινώσῃ ὑμῖν ὅπως ἐπὶ μὲν τῶν κατακρίσεων, εἰ μὴ περὶ αὐτῶν πεισθῶμεν, ἐν ἀρμοδίᾳ περιστάσει ἀπολογηθῶμεν, ἀπὸ δὲ τῶν ἐγκρίσεων πρὸς τὰ περαιτέρω ἐνισχυθῶμεν.

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΛΑΜΠΡΓΛΑΟΣ.

¹⁾ Οὕτως βλέπομεν καὶ ἐν τῷ ζενδ. καὶ σανκριτ. ash καὶ ai ἐπιτακτικὰ μέρια καὶ ἴσα τοῖς ἑλλήν. α ρ ι ε ρ ι (Revue Celtique May 1870 n. 1. p.135—136), ἀλλὰ καὶ ai περισσοτέρως. ὁ σφριγῶν καὶ βωμαλαῖος ἵππος, χυδ. ἄτι, ὁ δὲ κοινὸς ἵππος ghidita εἶναι δρομεὺς, γαλλ. coursier.

²⁾ Nouvelles Lés. t. II, p. 283—300.

³⁾ Τόμ. Β', σελ. 618, 674—698.

⁴⁾ Οὕτως λ. χ. ἀπὸ τοῦ γερμαν. water ὕδωρ ἔχομεν τὸ ἑλλ. τοῦ β α τ ρ ᾱ χ ο υ ὄνομα καθὼς ἐν ὕδατι ἐνδαιτωμένον, ἀρ' ἧς δὲ ῥίψῃς τὸ γερμαν. zu εἴπῃς τὸ ῥεῖν καὶ ἀγγλ. the rain ἡ βροχὴ τὸ ὕδωρ, γίνεται πάλιν τὸ λατιν. rana ὁ βάτραχος. Ἀνάλογα τινὰ τούτοις δρᾶ πάλιν ἐν τῷ ῥηθέντι τοῦ Κ. Οἰκονόμου συγγράμματι τόμ. Β', σελ. 527—529.